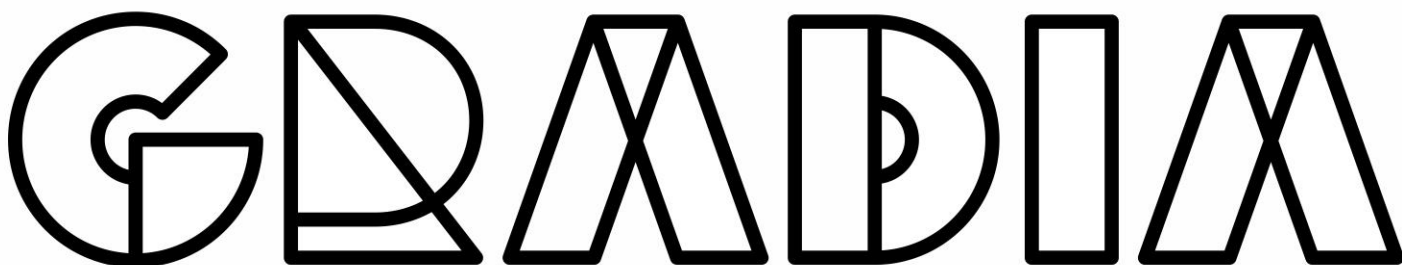

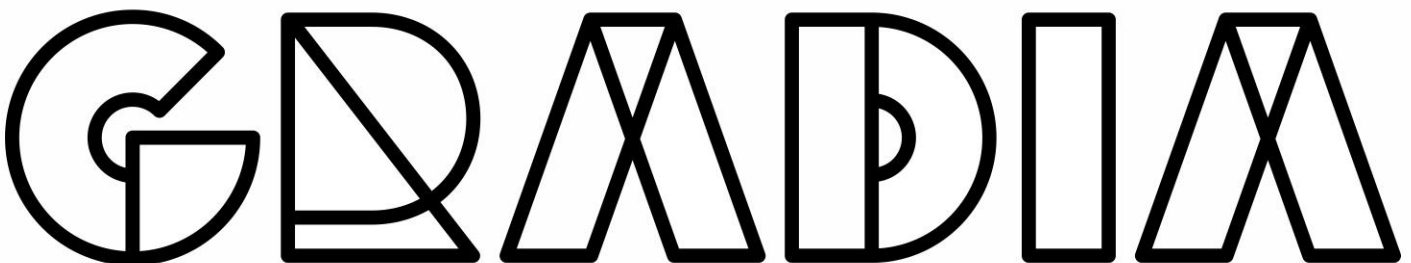
Tarkastuslautakunnan
arviointikertomus vuodelta 2021

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän valtuustolle

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunta.....	3
2. Tarkastuslautakunnan tehtävät	3
3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi.....	4
4. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	4
4.1 Taloudellinen asema	4
4.2 Tilikauden taloudellinen tulos ja sen käsittely	5
4.3 Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	6
4.3.1 Gradian yhteiset tavoitteet.....	8
4.3.2 Gradia Jyväskylä	10
4.3.3 Gradia Jämsä	12
4.3.4 Gradia-lukiot	13
4.3.5 Gradia sisäiset palvelut.....	15
4.3.6 Gradia-ravintolat	16
4.3.7 Gradia-kiinteistöt-liikelaitos.....	17
4.3.8 Gradia-koulutuspalvelut Oy	19
5. Henkilöstö	19
6. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta	21
7. Yhteenveto.....	23

1. Tarkastuslautakunta

Kuntayhtymän tarkastuslautakunta vuosiksi 2021-2025 on valittu yhtymävaltuustossa 15.10.2021 seuraavasti:

Varsinainen jäsen

Pekka Kataja, puheenjohtaja
Pentti Niekka, varapuheenjohtaja
Yrjö Damskäg
Ulla Tommola
Pirjo Käpylä
Susanna Sinisaari-Kaislo
Marko Hytönen

Varajäsen

Lauri Virtanen
Vuokko Lehtonen
Minna Häkkinen
Helena Kukkamo
Raisa Kinnunen
Timo Taskinen
Henry Träff

Lautakunnan sihteerinä on toiminut Jyväskylän koulutuskuntayhtymän (myöhemmin kuntayhtymä) hallintopäällikkö Sonja Julkunen. Kuntayhtymän vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Nina Nieminen BDO Oy:stä. Tilintarkastustyössä ovat avustaneet lisäksi JHT, HT Sanna-Mari Nuri, JHT, KHT Heidi Rimpilä sekä tarkastaja Tarmo Hartikka.

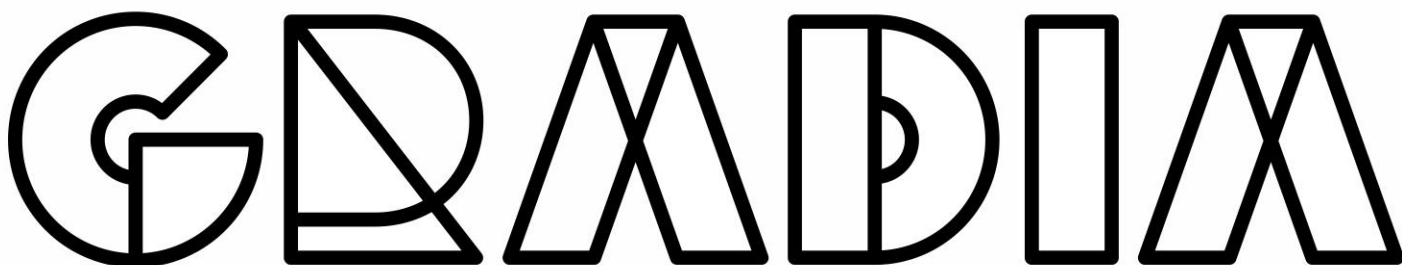
Tarkastuslautakunta on pitänyt yhdeksän tilivuoteen 2021 kohdistunutta kokousta. Kokouksissaan 28.4.2022 ja 29.4.2022 tarkastuslautakunta kuuli selostukset Jyväskylän koulutuskuntayhtymän toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä. Kokouksessaan 5.5.2022 tarkastuslautakunta hyväksyi vuoden 2021 arviointikertomuksen luovutettavaksi edelleen valtuustolle.

2. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Yhtymävaltuuston valtuustokaudelle 2021–2025 valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida, ovatko yhtymävaltuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet kuntayhtymässä ja konsernissa ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lisäksi uutena tehtävänä 1.6.2017 alkaen tarkastuslautakunnan tehtävänä on ollut valvoa KuntaL 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Lautakunta on tutustunut ennalta laaditun arviointisuunnitelman mukaisesti eri koulutusaloihin haastattelemalla johtavia luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja opiskelijoita sekä perehtymällä pöytäkirjoihin ja kuntayhtymän sisäisen verkon tietotarjontaan sekä tutustumalla eri toimipisteisiin arviointikäyntien yhteydessä. Kuluneena vuonna tarkastuslautakunnan toiminnassa on painottunut koronapandemian vaikutusten ja tavoitteiden toteutumisen

selvittäminen. Opiskelijoiden kuulemista on jatkettu oppimisympäristöjen ja korona-ajan poikkeusjärjestelyjen vaikutusten kartoittamiseksi.

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet on otettu huomioon lautakunnan työskentelyssä.

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Yhtymävaltuusto on 28.5.2021 § 16 käsitellyt vuoden 2020 arviointikertomuksen. Valtuusto päätti pyytää arviointikertomuksen yhteenvetokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2021 syyskauden valtuuston kokouksissa.

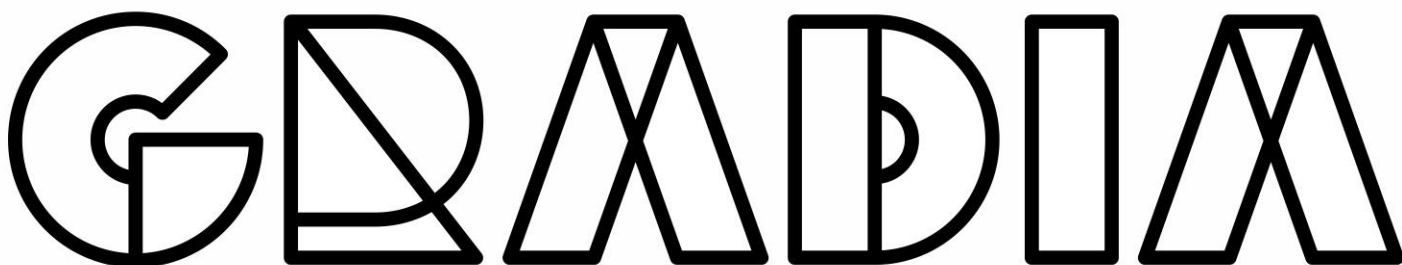
Yhtymävaltuusto on 15.10.2021 § 34 käsitellyt hallituksen antaman laajan ja asiallisen selvityksen arviointihavainnoista.

4. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

4.1 Taloudellinen asema

Kuntayhtymän vuosikatteen muodostui 6,751 milj. euroa, mikä oli 3,353 milj. euroa budjetoitua parempi. Tilikauden tulos oli -3,304 milj. euroa ja tilikauden ylijäämäksi muodostui poistoerokirjauksen jälkeen -1,080 milj. euroa. Ulkoiset toimintatuotot vähenivät -1,8 % (1,2 milj. euroa) edellisvuodesta. Toimintatuottojen alenemista selittää erityisesti ammatillisen koulutuksen rahoituksen suunniteltua pienempi kertymä. Vuodelle 2020 kirjattiin valtionosuuksia, mutta toimenpiteitä toteutettiin hakukriteerien mukaan pääosin vuonna 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti vuodelle 2021 miniopiskelijamäärän leikkauksesta, joka vähensi valionosuutta 2,8 milj. euroa. Kuntayhtymän taloutta on tasapainotettu viime vuosina toimintakulujen kautta. Nyt toimintakulujen kokonaismäärä on kuitenkin kasvanut 5,5 milj. euroa eli 6,4 % edellisvuodesta. Henkilöstökulut kasvoivat 4,0 milj. euroa, aineet ja tarvikkeet 0,7 milj. euroa sekä muut toimintakulut 1,1 milj. euroa.

Vuoden 2021 talousarvioon nähden toimintatuotot jäivät 1,763 milj. euroa alle ennakoidun ja toimintakulut jäivät puolestaan 5,021 milj. euroa alle talousarvion. Talousarviossa ennakoitu tilikauden -3,272 milj. euron tulos toteutui -1,080 milj. euroa alijäämäisenä. Talousarviossa varauduttiin poistoerojen ja rahastokirjausten jälkeen -3,272 milj. euron alijäämään. Toteutuma oli -1,080 milj. euroa alijäämää, mikä oli 2,192 milj. euroa ennakoitua parempi. Tilikauden tuloksen ja aikaisempien vuosien tulosten perusteella tarkasteltuna kuntayhtymän talous on vielä kohtuullinen, mutta valtionosuuksien osalta trendi on laskeva.

Huomattavaa on, että vuosikate ei kata poistoja (67 %). Poistotaso säilyy korkeana ja suunnitelmavuosina TA 2022 ja 2023–2024 vuosikate/poistot -tunnusluku painuu alle 40 %:n

Kuntayhtymän keskeisiä tuloslaskelma- ja tasearvoja:

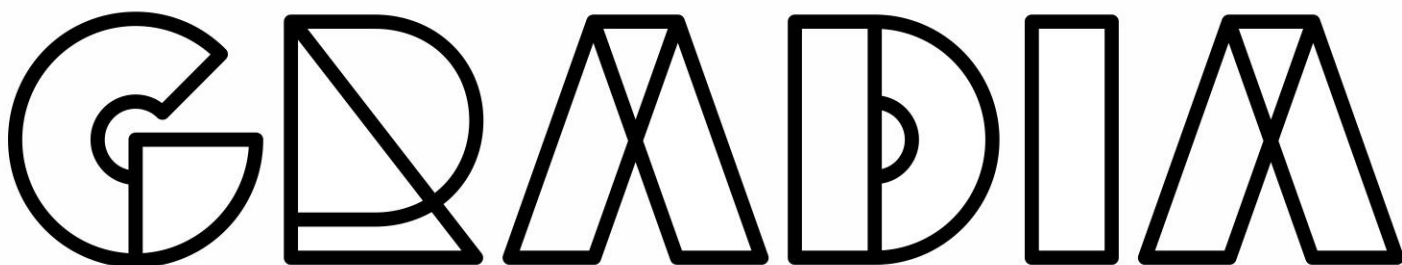
	31.12.2020	31.12.2021
Tuloslaskelma: (ulkoiset ja sisäiset)	milj.€	milj.€
* toimintatuotot	124,9	135,3
* toimintakulut	110,2	127,9
- josta henkilöstökulut	62,8	66,7
* vuosikate	14,2	6,8
* poistot	10,8	10,1
* tilikauden tulos	3,3	-3,3
* tilikauden yli/alijäämä	4,6	-1,1
Vastaavat:		
* rahat ja pankkisaamiset	11,3	3,1
Vastattavat:		
* rahastot	37,8	36,7
* edellisten tilikausien ylijäämä	30,2	34,8
* tilikauden yli/-alijäämä	4,6	-1,1
* varaukset ja poistoero	20,5	19,4
* lainat rahoituslaitoksilta	21,9	19,3

Kuntayhtymän tase on kokonaisuudessaan vielä vahva ja lainamäärä on laskenut 2,6 milj. euroa. Vastaavasti rahavarat ovat vähentyneet vuoden 2021 aikana 8,2 milj. euroa. Vuonna 2021 investointien rahoitus toteutettiin tulorahoituksella.

4.2 Tilikauden taloudellinen tulos ja sen käsittely

Tilikauden tappiosta, joka oli -3.304.218,92 euroa, hallitus esittää tuloksen käsittelyksi:

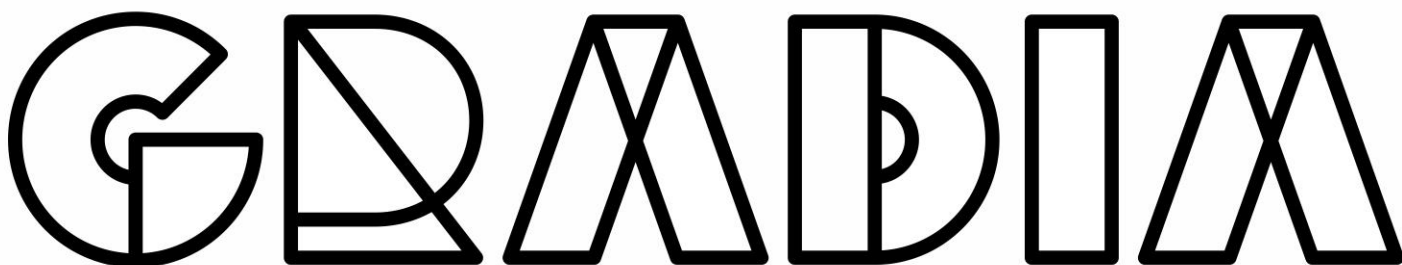
- vähennetään poistoeroa 1.154.180,97 euroa,
- puretaan Gradian kehittämisrahastoa vuoden 2021 talousarviossa määritettyjen kehittämishankkeiden kustannusten kattamiseen yhteensä 1.070.373,00 euroa,
- kirjattavaksi edellä mainitun toimenpiteen jälkeen edellisten vuosien yli/alijäämätilille alijäämää -1.079.664,95 euroa.

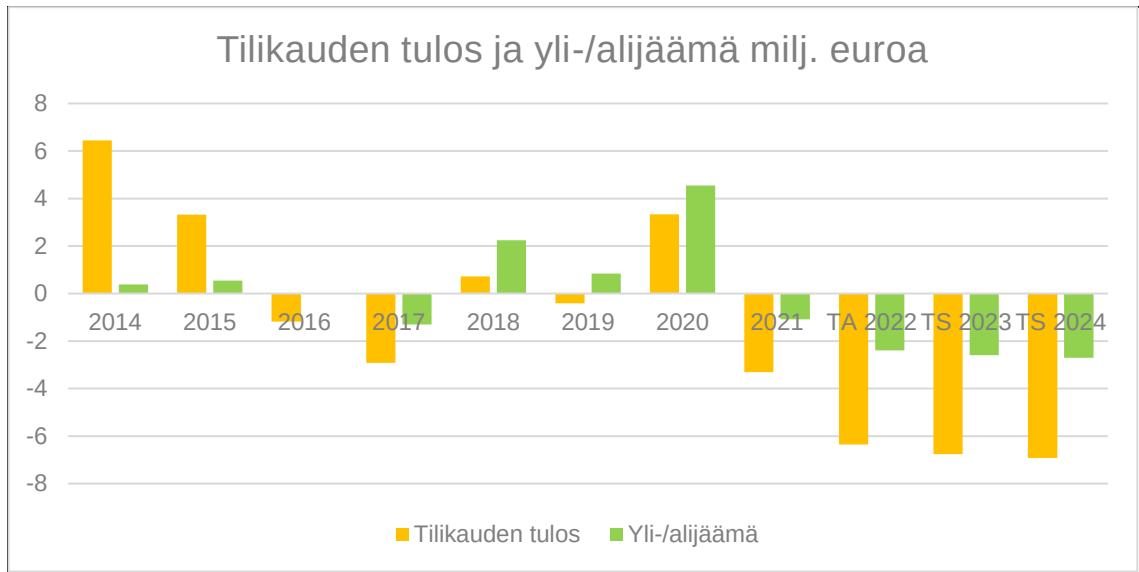
4.3 Taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Keskeisiä huomioita vuoden 2021 toiminnasta sekä tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta olivat:

- Vuosi 2021 oli toinen peräkkäinen poikkeusvuosi kuntayhtymän toiminnassa ja taloudessa. Koronapandemia ja sen aiheuttamat rajoitukset vähensivät tuloja, mutta toisaalta vähensivät myös käyttötalouden menoja. Talouteen vaikuttivat myös ammatillisen koulutuksen lisärahoitukset, joiden tuotot kirjautuivat tilikaudelle 2020, mutta pääosa menoista toteutui vasta vuonna 2021.
- Kuntayhtymän talousarviossa oli varauduttu negatiiviseen tulokseen ja 3,272 milj. euron alijäämään. Alijäämä 1,080 milj. euroa oli talousarviossa ennakoitua 2,2 milj. euroa parempi. Toimintatuotot vähenivät 1,8 milj. euroa (-1,8 %) vuodesta 2020 ja toimintakulut lisääntyivät 5,5 milj. euroa (+6,4 %). Vuonna 2021 ei nostettu lainaa.
- Suunnitelmanmukaiset poistot vähenivät 0,8 milj. euroa. Vuonna 2021 vuosikate kattoi poistot 67 %. Tunnusluku vuosikate/poistot on suunnitelmavuosina 2023–2024 vajaa 40 % ja tilikausien alijäämät vuosina 2022–2024 ovat reilusti yli 2,0 milj. euroa. Kuntayhtymän talous on mittavista valtionosuusleikkauksista huolimatta kuitenkin vielä vakaalla pohjalla. Kumulatiivista ylijäämää on taseessa vuoden 2021 alijäämä huomioon ottaen 33,7 milj. euroa.
- OKM päätti vuodelle 2021 Gradian ammatillisen koulutuksen minimiopiskelijavuosien leikkauksesta, joka vähensi ammatillisen koulutuksen valtionosuutta noin 2,8 milj. euroa. Valtionosuuden kehitykseen liittyy huomattavan paljon epävarmuutta. Kuntayhtymän henkilöstön määrä kasvoi vuoden aikana 34:llä (v. 2020 kasvu 27 henkilöä, v. 2019 kasvu 5 henkilöä, v. 2018 alenema 8, v. 2017 alenema 55).
- Kuntayhtymässä tehtiin investointeja hieman enemmän kuin vuonna 2020. Vuoden 2021 investointimenot olivat 8,9 milj. euroa.
- Ammatillisen koulutuksen rahoitusuudistus toteutuu vaiheittain vuoteen 2022 mennessä. Rahoitus muodostuu perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta. Uudistuksen alkuperäistä tavoitetta ollaan muuttamassa siten, että perusrahoituksen osuus jäisi 70 %:iin ja muiden osuus 30 %:iin, minkä arvioitu vaikutus Gradian rahoitukseen on negatiivinen.

Kuvio 1. Tilikauden tulos ja yli-/alijäämä vuosina 2014-2021 ja talousarvio 2022 sekä taloussuunnitelma 2023-2024.

Vuoden 2021 talousarvion sitovat taloudelliset tavoitteet:

1. Kuntayhtymän vuosikate ilman liikelaitosta vähintään -3,555 milj. euroa.
Kuntayhtymän toteutunut vuosikate ilman liikelaitosta -0,773 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

2. Gradia-kiinteistöt -liikelaitoksen vuosikate vähintään 6,953 milj. euroa.
Gradia-kiinteistöt -liikelaitoksen vuosikate oli 7,524 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

Vuoden 2021 investointien sitovuustaso määriteltiin seuraavasti:

1. Rakennusinvestointien ja irtaimistohankintojen kokonaismäärä ilman mahdollisia investointiavustuksia ja -varauksien purkua on enintään 10,556 milj. euroa.
Vuoden 2021 toteutuneet investoinnit olivat yhteensä 8,899 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

Vuoden 2021 rahoituksen sitovuustaso määriteltiin seuraavasti:

1. Lainakannan muutos enintään 5,929 milj. euroa.
Vuoden 2021 lainakannan muutos oli -2,6 milj. euroa.
Tavoite toteutui.

Toiminnalliset tavoitteet

Strategiatavoitteet

Gradian strategia vuosille 2020-2024 hyväksyttiin kuntayhtymän valtuustossa talousarvion 2020 hyväksymisen jälkeen. Tilinpäätöksessä on selostettu vuoden 2021 toiminnallisten tavoitteiden toteutumista uuden strategian luokittelun mukaisesti.

”Uusi yhdessä 2020+” -ohjelmassa on kolme strategista päätavoitetta: Itseensä ja tulevaisuuteen luottava opiskelija, osuvaa osaamista työelämään nyt ja tulevaisuudessa sekä hyvinvoiva ja kestävästi toimiva Gradia-yhteisö. Kunkin päätavoitteen sisällä on määritelty yhteiset tavoitteet, joita on yhteensä 17.

Yhteiset tavoitteet

Vuoden 2021 talousarviossa toiminnalliset tavoitteet oli määritelty Gradian yhteiset tavoitteet -otsakkeen alle. Kaikkia oppilaitoksia koskevat seuraavat tavoitteet:

- aloittaneiden opiskelijoiden määrän lisäys
- tutkinnon suorittaneiden määrän lisäys
- eronneiden opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista -suhteen alentaminen
- eronneeksi katsottujen opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista –suhteen alentaminen.

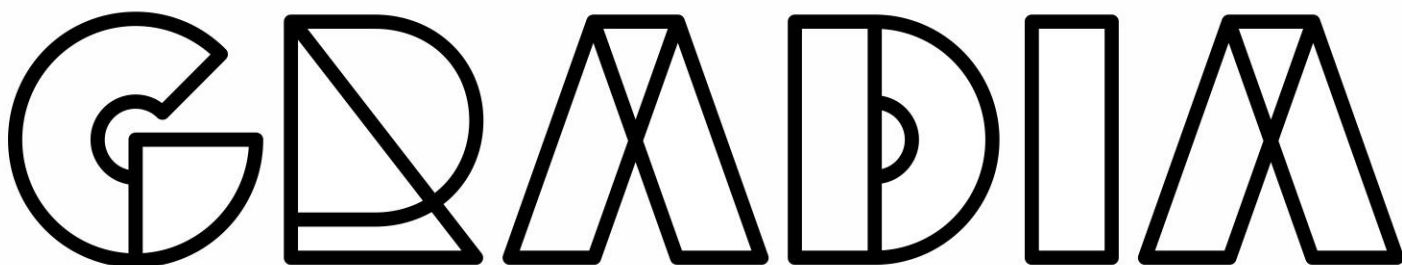
Toiminnallisten tavoitteiden määrittely on selkeää ja esitetty muodossa, jossa toteumatieto voidaan esittää varsin täsmällisesti. Toimintakertomuksessa on selostettu kohta kohdalta talousarviossa hyväksytyjen toimenpiteiden toteutuma. Seuraavassa käsitellään tulosalueiden ja liikelaitoksen toimenpiteiden 2021 toteutumaa yksityiskohtaisemmin.

Tilinpäätösasiakirjoihin sekä tulosalueisiin ja liikelaitoksiin tutustumisen perusteella tarkastuslautakunta esittää omassa arviointikertomuksessaan lähinnä niitä asioita, joihin se on yksityiskohtaisemmin tutustunut tai joita sen mielestä ei ole riittävästi tuotu esille toimintakertomuksessa.

4.3.1 Gradian yhteiset tavoitteet

Kuntayhtymälle on asetettu koko Gradiaa koskevat yhteiset tavoitteet. Toteuma on esitetty oppilaitostulosalueittain taulukkomuodossa ja toteutunutta kehitystä on sanallisesti analysoitu.

Koulutuksen järjestämisen kannalta keskeisin tavoite, aloittaneiden opiskelijoiden määrän lisäys, toteutui pääosin. Gradia Jyväskylän opiskelijoiden määrä kasvoi 151:llä ja Gradia Jämsän 33:lla, mutta Lyseon ja Schildtin lukioden opiskelijoiden määrä laski viidellä ja samoin aikuislukion opiskelijoiden määrä. Aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärä kas-

voi 174:llä. Gradia Jyväskylän ja Jämsän positiivista kehitystä selittää ammatillisen opiskelijamäärän kasvu. Hoiva-alan osaaajapulasta johtuen lisättiin aloituspaikkamäärää lähihoitajatuhtukintoon molemmille paikkakunnille. Tutkinnon suorittaneiden määrä aleni 80:llä edelliseen vuoteen nähden. Koronapandemiasta johtuva etäopetus vaikeutti erityisesti ravintola- ja catering-alalla työpaikalla tapahtuvia oppimismahdollisuuksia ja näyttöjen suorittamista.

Eronneiden opiskelijoiden osuus oli tavoitteen mukaisesti aleneva Gradia Jyväskylässä ja Jämsässä. Schildtin ja Jyväskylän lyseon lukioissa eronneiden määrä kasvoi. Eronneiden ja eronneiksi katsottujen alenevaan määrään on vaikuttanut tehostunut ohjaus, varhainen puuttuminen ja tehostetut tukitoimet. Eronneeksi katsottujen opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista tavoite toteutui seuraavasti: Gradia Jyväskylän eronneiden suhteen osuus kasvoi ja vastaavasti Gradia Jämsän eronneiden suhteen osuus aleni. Kokonaisuudessa eronneiden osuus kaikista oppilaista aleni tavoitteen mukaisesti.

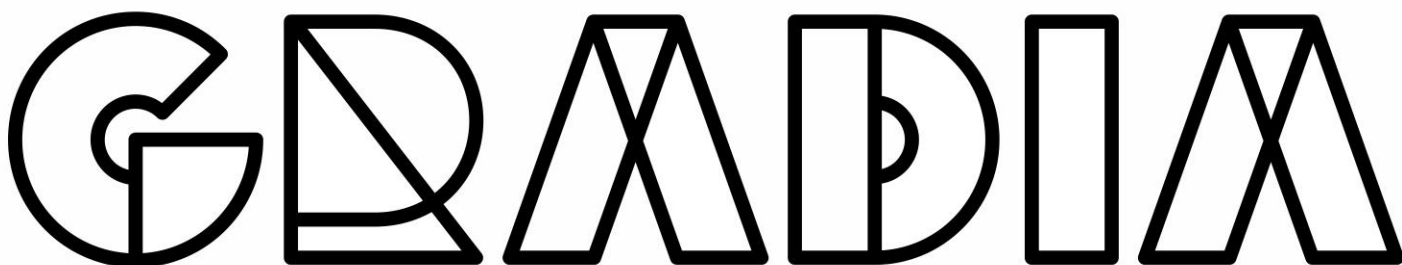
Muut havainnot

Hallinto

Hallituksen työskentely on asiallista ja hyvää sekä asioiden valmistelun taso on riittävä. Kuntayhtymää on johdettu tehokkaasti. Kuntayhtymän johtaja vaihtui. Uusi kuntayhtymän johtaja on aloittanut tehtävässään 21.2.2022. Kuntayhtymän toimintaa arvostetaan sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Tammi-helmikuussa 2021 teetetyn mielikuvatutkimuksen perusteella sidosryhmät kokevat Gradian luotettavaksi yhteistyökumppaniksi. Uusi yhdessä 2020+ strategia antaa toiminnalle suunnan ja tavoitteet. Hallitus hyväksyi kesäkuussa 2021 uuden toimeenpano-ohjelman ”Tuleva 2021 – 2026”, joka vastaa korona-ajan esiin nostaman uuden normaalin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Yhteistyö omistajakuntien kanssa on toimivaa.

Turvallisuus

Gradialla eri alojen ammattilaiset rakentavat faktista turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Valtakunnallisena kehityssuuntana oppilaitosten pintalevottomuus on lisääntynyt, huoli yleisestä turvallisuudesta kasvanut ja pelastusammattilaisten voimavarat pienentyneet. Oppilaitosten oma vastuu turvallisuudesta on kasvanut ja siksi varautuminen ja turvallisuusharjoittelu ovat entistäkin tärkeämpiä. Turvallisuustoiminnot on organisoitu sekä kuntayhtymän että kiinteistöjen tasolla. Kuntayhtymätasolla turvaryhmä kehittää, suunnittelee ja koordinoi turvallisuusasioita. Kiinteistökohtaisesti toimivat paikalliset turvaryhmät sekä turvallisuuspäälliköt, joiden johdolla hallitaan poikkeustilanteita ja säilytetään kyky toimia tarvittaessa välittömästi. Korona -poikkeustilanteita johdetaan koronaryhmässä. Toimintaa ohjaavana dokumentaationa toimii turvallisuuden toimintasuunnitelma, työsuojelun toimintaohjelma, intraan keskitetysti koottu turvallisuusaineisto sekä koronainfo-kokonaisuus. **Gradialla on käytössä Secapp-kriisiviestintäjärjestelmä, jonka piirissä on koko henkilöstö ja opiskelijat sekä yhteistyötahojen edustajia.**

Talous

Vuoden 2021 talous toteutui suunniteltua paremmin ja kaikki tulosalueet tekivät talousarviota paremman tuloksen. Toimintatuotot alenivat edellisvuodesta 1,8 milj. euroa, kun ammatillisen koulutuksen rahoitus toteutui suunniteltua pienempänä. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö päätti vuodelle 2021 Gradian ammatillisen koulutuksen minimiopiskelijavuosien leikkauksesta, joka vähensi ko. koulutuksen valtionosuutta 2,8 milj. euroa.

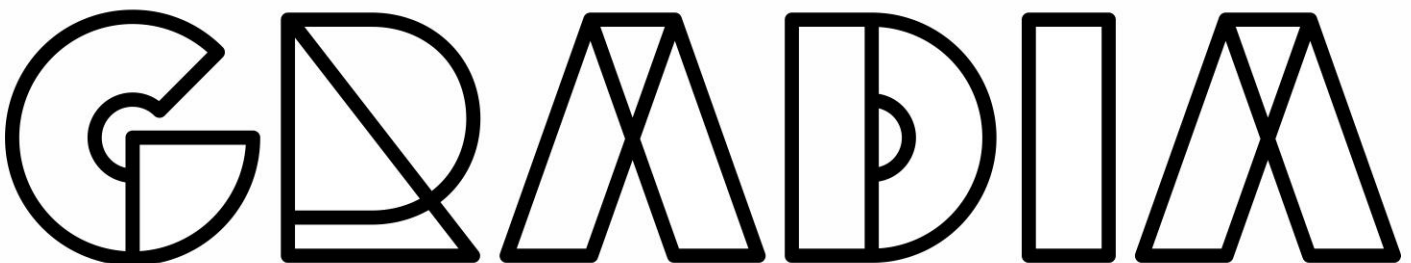
Kuntayhtymän taloudessa helpommat vuodet ovat takanapäin ja jatkossa on sopeutettava menoja talouden vakauttamiseksi. Rahoituksen näkökulmasta koronatilanteen jatkumisella oli merkittävä vaikutus tilikauden 2021 toteumiin. Lainakantaa on saatu tilikaudella 2021 pienennettyä 21,9 milj. euroon. Vuosina 2022-2024 ilman talouden tasapainottamistoimia lainakanta tulee kasvamaan ja taloussuunnitelman mukaan vuosikate ei tule kattamaan investointeja. Investointitasoa on tarkasteltava myös lainojen hoidon näkökulmasta pidemmälle tulevaisuuteen. Huolena on myös rahoituksen turvaaminen oppivelvollisuuden pidentämisen aiheuttamiin lisäkustannuksiin.

4.3.2 Gradia Jyväskylä

Kulunut vuosi oli kolmas uuden ammatillisen koulutuksen lainsäädännön alainen vuosi. Keskeistä on ollut yksilöllisten opintopolkujen kehittäminen, mitä on toteutettu mm. koulutustarjonnan uudistamisella, opintopolkujen rakentamisella tutkintojen välille ja alojen sisällä sekä lisäämällä verkko-opintotarjontaa. Jatkuvaa hakua ja joustavaa aloittamista on tehostettu ja onnistuttu vakiinnuttamaan hakujaksot. Myös yrittäjyyspolkua on vahvistettu mm. yhteistyössä Jyväskylän Yritystehtaan kanssa. Gradia Jyväskylän opiskelijatunnusluvut osoittavat, että toiminnalle asetetut tavoitteet eivät kaikilta osin toteutuneet. Opiskelijamäärässä tavoite saavutettiin, mutta suoritettujen perustutkintojen sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen määrät jäivät alle tavoitteen. Koronapandemia vaikeutti koulutus toiminnan suunnittelua ja toteuttamista, ja osalla opiskelijoista opinnot ovat viivästyneet. Koulutussopimuspaikkojen määrässä tavoite ylitettiin. Valmistuneet työllistyivät hieman tavoitetta paremmin. Opiskelijaliikkuvuus jäi selvästi alle tavoitteen koronapandemian aiheuttamista matkustusrajoituksista ja -suosituksista johtuen. Opiskelijapalautteen arvosana on pysynyt varsin korkeana ja siinä päästiin lähes tavoitteeseen. Opintonsa keskeyttäneiden osuus pieneni edellisvuodesta tehostuneen ohjauksen, varhaisen puuttumisen ja tehostettujen tukitoimien ansiosta. Yksilöllisiä opintopolkua vahvistettiin mm. Kivijalka -hankkeen avulla.

Gradia Jyväskylän tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 14.228, tavoite oli 17.460
- Suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrä oli 1.430, tavoite oli 1.800
- Suoritettujen ammattitutkintojen määrä oli 422, tavoite oli 650
- Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrä oli 276, tavoite oli 420

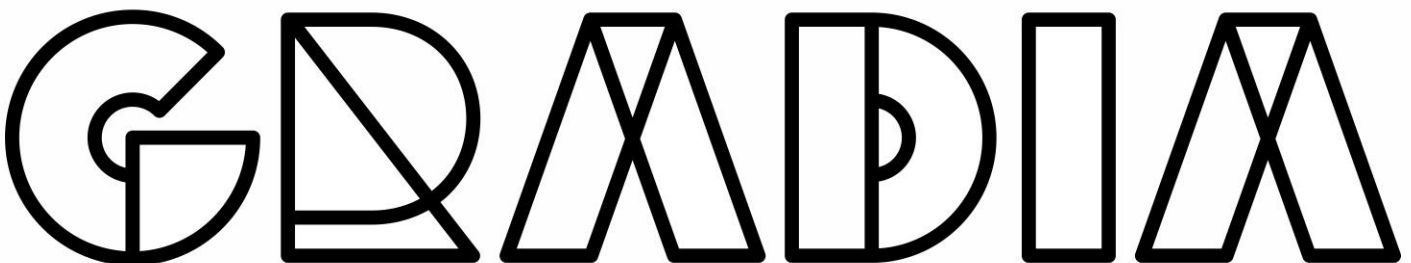
- Koulutusopimuspaikkojen määrä oli 1.588, tavoite oli 1.380
- Oppisopimuspaikkojen määrä oli 618, tavoite oli 670
- Valmistuneiden työllistyminen oli 67 %, tavoite oli 66 %
- Opiskelijaliikkuvuus 8, tavoite oli 90
- Opiskelijapalaute oli 4,2, tavoite oli 4,3.

Gradia Jyväskylän toiminta ylitti hieman talousarviossa asetetut talouden tavoitteet, vaikkei Gradia Jyväskylän kehittämisrahastoa purettu. Tilikauden tulos oli -1.328 milj. euroa, vaikka talousarviossa ennakoitiin -2,535 alijäämäistä tulosta. Ulkoiset toimintatuotot eivät toteutuneet suunnitellusti. Työllisyyden kuntakokeilun alkaminen maaliskuussa 2021 muutti työttömänä olevien asiakasohjausprosessia. Muutos hidastutti asiakasohjausta, mikä näkyi Gradia Jyväskylän toiminnassa muun muassa koulutusten peruuntumisina ja vajaina opiskelijaryhminä. Korona-ajasta johtuen asiakaspalvelutoiminta jäi suunniteltua vähäisemmäksi. Palkkakustannukset toteutuivat ennakoitua pienempinä. Tilinpäätöksen yhteydessä tehdyt kirjaukset jo yksin pienensivät kustannuksia noin 460.000 eurolla. Lisäksi toteutumatta jääneet ulkoiset myyntituotot näkyivät vähäisempinä henkilöstökuluina.

Ammatillinen koulutustarjonta

Gradia Jyväskylä järjestää hyvin monimuotoista toimintaa. Opiskelijoita on n. 14.000 ja heistä valtaosa on nuoria ammatillisen perustutkinnon suorittajia. Lisäksi järjestetään ammatillista lisäkoulutusta työelämästä tuleville, erilaisia lyhytkoulutuksia kuten lupakortit sekä nivelvaiheen opintoja eli ammatilliseen peruskoulutukseen valmentavaa opetusta. Näiden lisäksi järjestetään taiteen perusopetusta eli musiikki- ja tanssiopintoja. Gradia Jyväskylä on tiiviisti mukana kansainvälisessä toiminnassa vaihtojen ja koulutusviennin kautta. Yrittäjäyyskasvatus on yhtenä Gradian painopistealueena. Tätä toteutetaan mm. Nuori Yrittäjäyys- ja Osuuskuntayrittäjätoiminnalla sekä alkavien yritysten perustamisneuvolla, jonka toiminta on siirtynyt Uusyrityskeskukseksi Gradialle. Ammatillisen koulutuksen reformi on suunnannut opiskelijoiden opinnot siten, että opinnot suoritetaan oppilaitoksen lisäksi suurelta osin työpaikoilla. Tämän vuoksi vuoropuhelu työpaikkaohjaajien kanssa ja työpaikkojen tuki on äärimmäisen tärkeää. **Osaamista kehitetään yritysten ja työyhteisöjen tarpeisiin mm. yritysten kanssa toteutettavilla kokonaisvaltaisilla kehittämisohjelmalla sekä monikuntamallilla, jossa mennään lähemmäksi kuntien ja siellä olevien yritysten toimintaa.**

Gradia Jyväskylän talous on selvästi kiristynyt. Talousarvio vuodelle 2021 on n. 1,5 milj. euroa alijäämäinen ja tulos muodostui n. 1,3 milj. euroa alijäämiseksi. Myös taloussuunnitelmavuodet ovat alijäämäisiä. **Oppivelvollisuuden pidentämiseen saatava raha ei tule riittämään kaikkiin kustannuksiin, vaikka valtio on luvannut kattaa kustannukset täysimääräisenä.** Ohjaus- ja valvontavastuun tuomaa lisäresurssitarpeen määrää ei vielä tiedetä, mutta se arvioidaan suureksi. Myös oppimateriaalikustannukset ovat suuret.

Opiskelijapalaute

Gradia Jyväskylän opiskelijoiden mukaan korona-ajan opetus on aiheuttanut merkittäviä haasteita opintojen suorittamiseen. Työssäoppimispaikkoja ei ole kaikille järjestynyt korona-aikana. Rajoitteiden lisäksi työpaikkaohjauksen järjestäminen korona-aikana on voinut olla yhtenä esteenä. Teoria-aineiden opiskelu etänä on sujunut hyvin, mutta käytännön ammattiopintoja ei ole voitu kaikilta osin järjestää. Muutoksia opiskelujärjestelyihin tulee lyhyellä varoitusaajalla, mikä aiheuttaa ongelmia ja kustannuksia kauempana asuville opiskelijoille. **Opetusta toteutettiin vielä osin korona-ajan periaattein, vaikka on siirrytty normaaliajan lähiopetukseen.** Opiskelijoiden mukaan ammattiin valmistuminen suunnitelman mukaan voi toteutua, mutta käytännön työn opetus on jäänyt hyvin ohueksi, mikä huolestaa opiskelijoita. Opiskelijat painottivat, että työ opitaan käytännössä.

**Opiskelijoiden mukaan tiedonkulussa ja opetustiloissa oli ongelmia. Ammattiopetustiloja pidettiin ahtaina tai tilaa ei ole riittävästi, mikäli kaikki opiskelijat ovat paikalla. Opiskelijat toivoivat opettajilta aktiivista vuorovaikutusta ja opintojen etene-
misen seurantaa. Opiskelijoiden mukaan yhteydenpito rehtorin kanssa toimii hyvin.**

Opiskelijoiden kokemuksen mukaan opiskelijoiden terveydenhuollossa ja erityisesti psykologi- ja lääkäripalvelut olivat pahasti ruuhkautuneet. Vastaanotolle ja myös puhelinkontaktointiin olivat pitkät jonot. Opiskelijoiden huolena oli, että osa opiskelijoista keskeyttää opinnot, kun keskusteluapua ei ollut saatavissa.

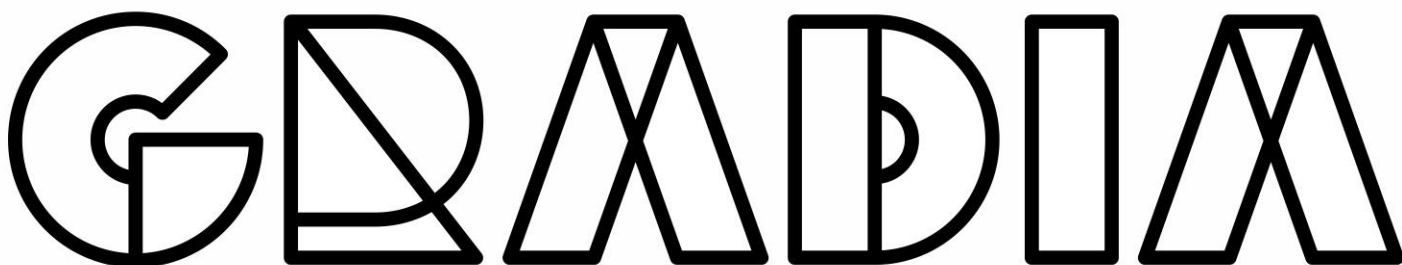
4.3.3 Gradia Jämsä

Gradia Jämsän talous on toteutunut tilikaudella 2021 talousarviossa ennakoitua parempana. Toimintatuotot toteutuivat 1,739 milj. euroa budjetoitua suurempina. Toimintakulujen toteuma oli 1,353 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempi palveluostojen lisäyksestä (sisäinen) johtuen. Suunniteltua kehittämisrahaston purkua ei toteutettu vuonna 2021. Toimintatuottoihin ja -kuluihin vaikutti valtionosuusrahan siirrot sisäisistä palveluista sekä tuloksi että vastaavasti sisäisten palveluiden ostoiksi. Kiinteistökustannukset olivat noin 18 % toimintatuotoista, ja sisäisten vuokrien tasoa pidetäänkin edelleen liian korkeana. Tilikauden tulos oli 0,320 milj. euroa alijäämäinen, mikä on 0,247 milj. euroa talousarviota parempi. Investointien osalta pysyttiin lähes talousarviossa.

Gradian sisäisten palveluiden veloitusten tasoa pidettiin edelleen liian korkeana.

Opiskelijavuodet ovat kasvaneet 7 % edellisvuodesta ja kasvua on erityisesti sosiaali- ja terveysalalla sekä metsäalalla. Talousarvio vuodelle 2022 on noin 1,5 milj. euroa alijäämäinen. Oppivelvollisuuden laajentamisesta johtuvista kuluista valtion rahoitus on kattanut vain puolet.

Gradia Jämsä on vahvasti tiimiorganisaatio ja yhteistyötä Tiimiakatemian kanssa jatketaan. Kestävän kehityksen yhteistyö Okka-säätiön kanssa on käynnistetty syksyllä 2021.

Verkossa tapahtuvaa oppimista kehitetään ja laajennetaan asteittain samalla, kun huolehditaan lähiopetuksen riittävästä määrästä.

Jämsän seudun potentiaalisille opiskelijoille järjestettiin useita koulutusinfotilaisuuksia oppilaitoksessa ja etäyhteyksillä. Seutukunnan elinkeinotoiminta on selkeästi piristynyt ja useissa työpaikoissa on selvästi haasteita saada koulutettua työvoimaa. Gradia pyrkii yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ratkaisemaan kyseistä haastetta. Suhteet Jämsän kaupungin koulu- ja elinkeinotoimen suuntaan ovat avoimet ja luottamukselliset.

Opiskelijamäärässä, suoritettujen ammatillisten perustutkintojen sekä erikoisammattitutkintojen määrissä jäätin alle tavoitteen. Suoritettujen ammattitutkintojen määrässä tavoite lähes toteutui. Valmistuneiden työllistymisaste oli selkeästi tavoitetta parempi. Opiskelijaliikkuvuus jäi alle tavoitteen koronapandemian aiheuttamista matkustusrajoituksista ja -suosituksista johtuen. Opiskelijapalautteen arvosana oli hyvä, mutta jäi alle tavoitteen.

Oppilasmäärien jatkuva alentuminen on pidemmällä aikavälillä huolestuttavaa.

Gradia Jämsän tunnuslukuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 1.816, tavoite oli 2.075
- Suoritettujen ammatillisten perustutkintojen määrä oli 272, tavoite oli 320
- Suoritettujen ammattitutkintojen määrä oli 98, tavoite oli 99
- Suoritettujen erikoisammattitutkintojen määrä oli 0, tavoite oli 5
- Valmistuneiden työllistyminen oli 70 %, tavoite oli 64 %
- Opiskelijaliikkuvuus 2, tavoite oli 8
- Opiskelijapalaute oli 4,07, tavoite oli 4,5.

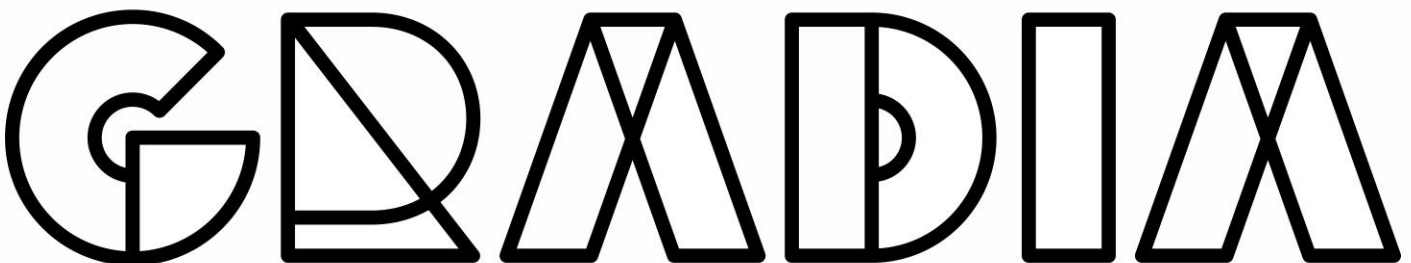
Opiskelijapalaute

Opiskelijat ovat olleet pääosin tyytyväisiä opetukseen ja yhteistyö opettajien kanssa sujuu hyvin. Työssäoppimispaikkoja on saatu monipuolisesti ja ohjaus työpaikoilla on koettu riittäväksi. Työssäoppimisjakson ruokarahen määrä koetaan pieneksi, eikä se riitä monipuolisen ruuan ostamiseen.

4.3.4 Gradia-lukiot

Gradia-lukiot muodostuvat Jyväskylän Lyseon lukioista, Schildtin lukioista ja Jyväskylän aikuislukioista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt lukioille erityiset koulutustehdävät, mikä on osoitus opetuksen järjestäjän osaamisesta. Schildtin lukiossa nämä erityistehtävät ovat urheilupainotteinen opetus ja musiikki-ilmaisupainotteinen opetus sekä Lyseossa englanninkielinen IB Diploma Programme.

Vuonna 2021 koronan aiheuttamaa oppimisvajetta pyrittiin paikkaamaan Takaisin raiteille -hankkeella mm. resurssiopettajien työn sekä pajatoiminnan kautta. Lisäksi erityisopetuk-

sen resurssia lisättiin hankerahoituksella. Opiskelijoiden hyvinvointia pyrittiin myös lisäämään. Koulutuksen kehittämistä tuetaan aktiivisella hanketyöllä. Astetta enemmän etänä -hankkeessa kehitettiin Gradia-lukioiden digioppimisen malleja ja hybridiopetusta. Hankkeen kautta koordinoitiin myös lukiodien verkko-opintotarjonnan rakentumista eGradian alle. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2022.

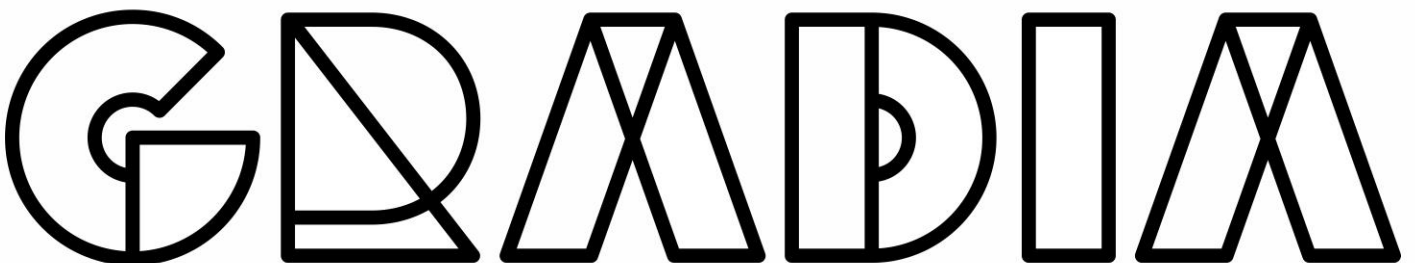
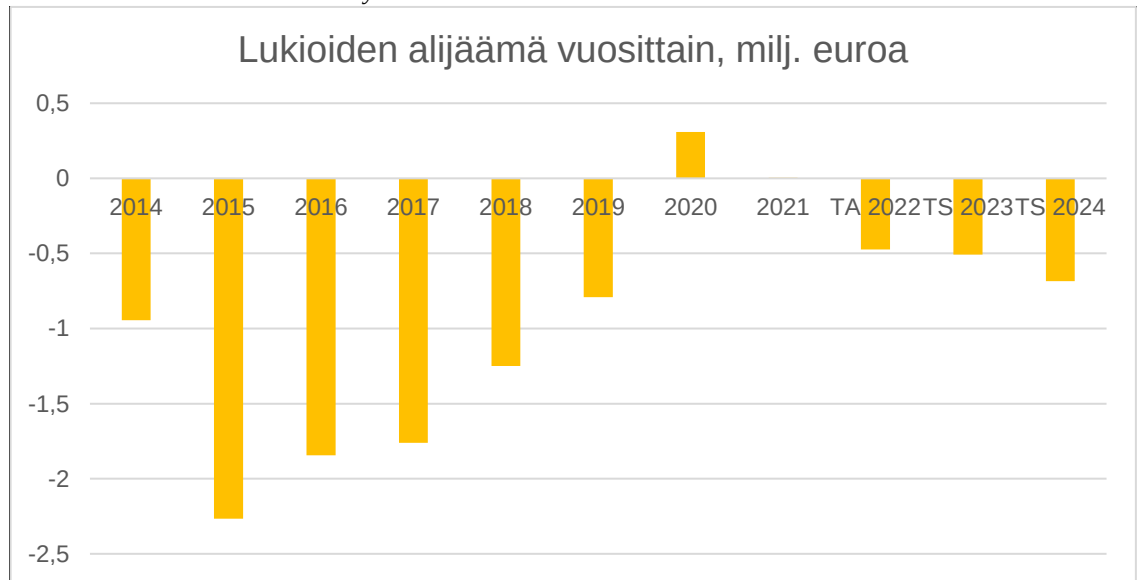
Tilinpäätöksessä 2021 Gradia-lukioille kertyi ylijäämää 4.000 euroa (ed. v. 0,308 milj. euroa alijäämää). Talousarviossa oli ennakoitu kertyvän alijäämää 0,959 milj. euroa. Odotettua parempi tulos johtui siitä, että valtiolta saatua yleiskatteista valtionosuutta kohdennettiin lukiokoulutukseen lukion omaa yksikköhintarahoitusta laajemmin. Periaatteessa tämä oli pois ammatillisen koulutuksen rahoituksesta ja resurssoinnista. Toimintatuotot olivat 18,448 milj. euroa ja ylitystä talousarvioon 1,963 milj. euroa. Toimintakuluiksi muodostui 18,339 euroa ja ylitystä talousarvioon 1,014 milj. euroa. **Jyväskylän kaupunki rahoitti lukiota 1,7 milj. eurolla vuonna 2021. Kaupungin tuki on jatkossakin välttämätön, mutta nykytasoisena riittämätön.**

Lukion osalta seurataan taseeseen kertynyttä ja vielä kertyvää alijäämää. Alijäämän määrä on nyt 13,660 milj. euroa.

Lukion tunnusluvuista voidaan todeta mm. seuraavaa:

- Opiskelijamäärä (opinto-oikeuksia kalenterivuoden aikana) oli 5.144, tavoite oli 5.092
- Suoritettuja ylioppilastutkintoja oli 747, tavoite oli 770.
- Opiskelijapalaute (INKA) oli 3,67, (3,81 v. 2020), tavoite 4,0.
- Tutkinnon läpäisy 3,5 vuodessa (päivälukiot) 71,9 %, (75 % v. 2020), tavoite 80 %.

Kuvio 2. Lukiokoulutuksen tuloskehitys vuosina 2014-2021 sekä talousarvio 2022 sekä taloussuunnitelma 2023-2024.

Opiskelijapalaute

Gradia lukio-opiskelijat olivat tyytyväisiä korona-ajan hybridiopetusjärjestelyyn. Etäopetusta on annettu viimeksi keväällä 2021. Aikuislukiossa pääosa opetuksesta järjestetään normaalisti verkko-opetuksena. Etäopetuksen todettiin huomioivan paremmin yksilöllisiä oppimisominaisuuksia ja -mahdollisuuksia. Etäopetus koettiin yleisesti myönteisenä kokemuksena, mutta mm. uuden kielen, fysiikan ja matematiikan opiskelua pidettiin haastavampana opiskella etänä. Ruokahuolto toimi etäopetuksen aikana hyvin. Hybridiopetusjärjestelyn myötä teamsin käyttö on yleistynyt ja mahdollistaa mm. kokouksiin osallistumisen etänä. Opiskelijoiden mielestä matematiikan painotukseen on hyvät perustelut, mutta painotukseen suhtauduttiin sekä myönteisesti että kielteisesti. Omarehtorijärjestelmää pidettiin toimivana uudistuksena.

Opiskelutiloja pidettiin pääsääntöisesti toimivina. **Lukion opiskelijoiden kokemuksen mukaan viestinnässä, tiedonkulussa ja tilojen yhteiskäytössä on käytännön ongelmia. Lukion ja kauppaoppilaitosten tilojen käyttöperiaatteita pidettiin epäselvinä.**

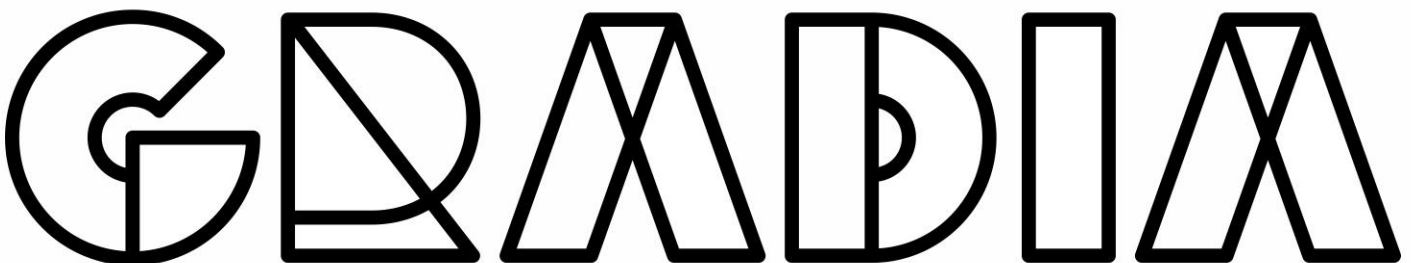
Opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä sekä toimii opiskelijoiden äänitorvena. Opiskelijakunnan toiminta on käynnistynyt korona-ajan rajoitteiden poistuessa mm. teemapäivien ja tempausten merkeissä. **Opiskelijaterveydenhuollossa psykologipalveluissa on ollut vajausta rekrytointiongelmien vuoksi.**

4.3.5 Gradia sisäiset palvelut

Gradia sisäiset palvelut on tulosalue, joka muodostuu hallinto- ja tukipalveluista, jotka palvelevat koko kuntayhtymän henkilöstöä, opiskelijoita ja muita asiakkaita tehtäväkenttensä mukaisesti. Sisäisiin palveluihin kuuluvat hallinto-, kehittämis- ja opiskelijapalvelut. Yksikön toimintatuottoja kertyi 1,331 milj. euroa ennakoitua vähemmän ja toimintakulut jäivät 1,633 milj. euroa ennakoitua alhaisemmalle tasolle. Tilikausi toteutui 46.000 euroa ylijäämäisenä.

Oppivelvollisuustietokoneet

Gradia on hankkinut kaikille laajennetun oppivelvollisuuden piiriin kuuluville opiskelijoille opintojen ajaksi kannettavan tietokoneen henkilökohtaiseen käyttöön. Tällä pyritään lisäämään Gradian houkuttelevuutta oppilaitoksena, opiskelijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta sekä koulutusalojen keskinäistä tasavertaisuutta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa opiskelijoille opintojen joustava suorittaminen mm. verkko-opintoina ja etäopiskeluna. Myös oppilaiden tukeminen laitteiden käytössä on yksinkertaisempaa, kun kaikilla on samanlaiset koneet. Päätös koneiden hankinnasta tehtiin ripeästi oppivelvollisuuslainsäädännön astuttua voimaan, mutta koneiden hankintaprosessi oli pitkä ja toimitusvaikeuksien vuoksi koneet saatiin opiskelijoille vasta elo-syyskuussa 2021. Tietokoneiden käyttöönotto

tehtiin Digipalveluiden valvonnassa, jolla varmistettiin, että jokainen onnistuu käyttöönotossa ja tietokoneet ovat kaikilla heti käyttökunnossa. Laitteita on jaettu opiskelijoille 1749 kpl ja laitteiden vikaantumisia on ollut laitteiden määrään nähden hyvin vähän, mikä osoittaa, että opiskelijat ymmärtävät vastuunsa erittäin hyvin. Suunnitteilla on, että opiskelijat voisivat opintojen päättyessä lunastaa koneet itselleen. Seuraavan syksyn tietokonetilauks on käsitelty hyvissä ajoin syyskuussa 2021 ja Gradia on varautunut toimitushaasteisiin jakamalla tarvittaessa tilausta eri laitevalmistajille ja toimittajille.

Gradian kehittämis- ja hanketoiminta

Gradian sisäiset palvelut koostuvat hallinto- ja kehittämispalveluista, jotka palvelevat koko kuntayhtymän henkilöstöä, opiskelijoita ja muita asiakkaita tehtäväkenttensä mukaisesti. Sisäisiin palveluihin kuuluvat hallinto-, kehittämis- ja opiskelijapalvelut. Sisäisten palveluiden päätavoite on tukea oppilaitoksia Gradian yhteisten ja oppilaitoskohtaisten tavoitteiden toteutumisessa.

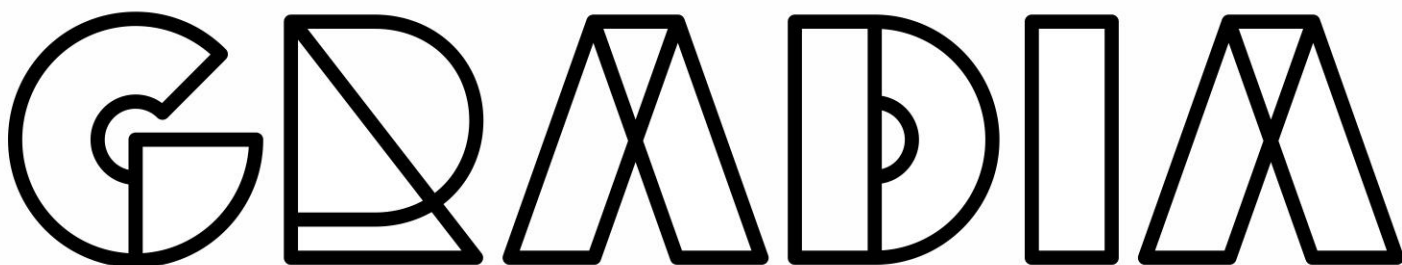
Kehittämispalveluihin on koottu palvelutoiminta, joka tukee oppilaitosten kehittämistä ja kehittymistä monipuolisesti. Kehittämispalveluihin kuuluvat hanke- ja kansainvälisyyspalvelut, digipalvelut, yhteyspalvelut sekä opiskelijapalvelut.

Hanke- ja kansainvälisyyspalvelut vastaa kehittämisen sekä Gradian kaikkien hankkeiden ja kansainvälisen toiminnan kokonaiskoordinaatiosta. Tehtäväkenttä kattaa ulkoisen rahoituksen, pedagogisen kehittämisen koordinoinnin, laadun hallinnan ja laatujohtamisen kehittämisen, ennakoinnin, kansainvälisen yhteistyön ja liikkuvuuden, yrittäjyystoiminnan, EduFutura-yhteistyön sekä aluekehittämisen koordinoinnin.

Kehittämispalveluiden pääkustannuspaikalla sekä hanke- ja kansainvälisyyspalveluissa toimii yhteensä 15 henkilöä, jotka ovat henkilöstön tukena hankevalmisteluun ja -hallintoihin, kehittämisideoiden rahoitukseen ja kansainvälisyyteen sekä laadunhallintaan liittyvissä asioissa. Henkilöstöön kuuluu myös Gradian yrittäjyyden tukipalveluista vastaava henkilö sekä yksi henkilö EduFuturan yhteisessä palveluksessa. Gradiassa on jatkuvasti meneillään 50-70 erilaista hanketta. Hankesalkun arvo oli vuoden 2021 lopulla lähes 8,0 milj. euroa. Koris- ja Tuleva-ohjelmien mukaisesti hankesalkun arvoa on aktiivisella kehittämistoiminnalla kasvatettu.

4.3.6 Gradia-ravintolat

Kuntayhtymän Gradia-ravintolat –tulosalue vastaa kattavasti koko kuntayhtymän opiskelija- ja henkilöstöruokailusta. Palveluja tuotetaan lisäksi yhteistyökumppaneille. Gradia-ravintoloiden perustehtävää on myös toimia ammattiopiston opiskelijoiden ammatillisesti esimerkillisenä ja oppimista tukevana oppimisympäristönä sekä työelämän oppimapaikkana. Tämä korostuu erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden koulutuksessa. Myös omaa henkilös-

töä koulutettiin oppisopimuksen kautta. Opiskelijaravintoloissa on myös ulkoista palvelutoimintaa. Aterioiden valmistuksessa otetaan huomioon luomutuotanto ja lähialueelta saatavat tuotteet. Henkilöstökyselyn tulokset ovat olleet yksikössä perinteisesti hyviä.

Opiskelija-aterioita valmistettiin yhteensä 687.948, kun budjetoitu oli 644.290 aterialla. Vuosi 2021 aloitettiin opiskelijoiden ollessa koronaepidemian vuoksi etäopinnoissa ja myös suurin osa ravintoloista oli suljettuna huhtikuun puoleen väliin saakka. Gradia-ravintolat aloitti viikoittaisten ruoka-annosten jakelun tammikuun alusta ja sitä jatkettiin huhtikuun puoleenväliin saakka. Kevään 2021 aikana tehtiin ja jaettiin 141.200 annospakattua ruoka-annosta, vaikka laki ei olisi sitä velvoittanut. Opiskelija-aterian hinnaksi muodostui 4,43 euroa/toteutunut eli syöty ateria, kun budjetoitu hinta oli 4,81 euroa. Toimintatuotot toteutuivat 4,840 milj. euron suuruisena, kun tavoite oli 4,573 milj. euroa. Toimintakulut olivat 4,797 milj. euroa, kun talousarviossa määräraha oli 4,566 milj. euroa. Tilikauden tulos oli 43.000 euroa talousarviota parempi.

Gradia-ravintoloiden toimintaa ohjaavia toimintaperiaatteita ovat työnilo, palvelualttius, asiakaslähtöisyys sekä kilpailukykyisyys. Gradia-ravintoloiden tehtävänä on tuottaa koulutuskuntayhtymässä opiskeljaruokailu-, henkilöstöruokailu- ja kokouspalveluita. Asiakkaana ovat myös Jyväskylän steinerkoulu ja Ammattiopisto Spesia.

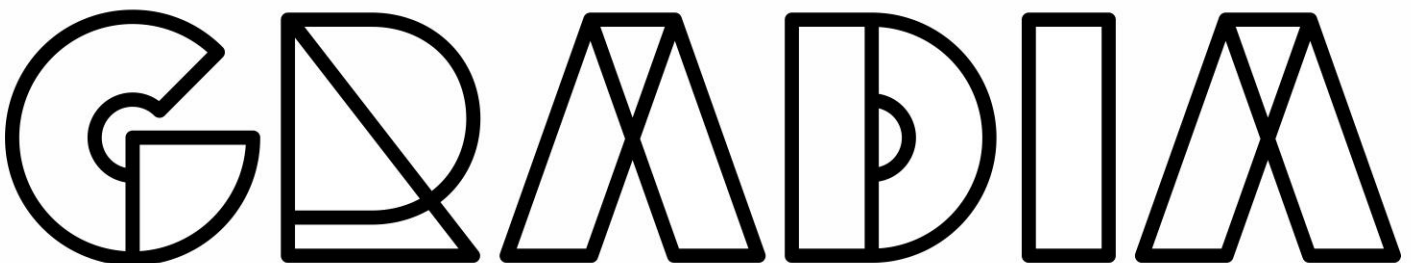
Gradia-ravintolalla on neljä tuotantokeittiötä Harjulla, Jämsässä ja kaksi Viitaniemessä, joista toinen toimii keskuskeittiönä. Keskuskeittiöstä toimitetaan ruokaa palvelukeittiölle. Cafe-myymlä Oppipuoti aloitti toimintansa vuonna 2021. Oppipuodista myydään opetukseen keittiössä valmistettuja tuotteita. Aterioita tuotetaan 3.500 – 4.500 aterialla/päivä. Ateriapalvelua käytetään hyvin.

Gradia-ravintolan liikevaihto vuonna 2021 oli 4,72 milj. euroa, josta Gradian osuus on 3,2 milj. euroa. Gradia-ravintoloiden henkilöstömäärä on 45. Ulkoisen tulonhankinnan osuus on 1,52 milj. euroa eli 32 % liikevaihdosta.

Vastuullisuus on keskeinen Gradia-ravintolan toimintaperiaate. Ympäristöjohtamisen välineenä käytetään EFQM-laatu- ja Ekokompassi -ympäristöjärjestelmiä. Gradia-ravintola on luomupuortaalla neljä. Ravintola käyttää suomalaisia luomutuotteina, merkittävimmin: hiutaleet, kuivattu herne, maito ja piimä. Ravintolat ovat luopuneet tarjottimien käytöstä.

4.3.7 Gradia-kiinteistöt-liikelaitos

Gradia-kiinteistöt-liikelaitos vastaa kuntayhtymän rakennusinvestoinneista ja kiinteistöjen ylläpidosta. Kiinteistönpitoa ohjaavat strategiset periaatteet, joiden tavoitteena on varmistaa toimitilojen korkea laatu ja edulliset kustannukset. Tarpeettomista kiinteistöistä pyritään luopumaan. Gradian kiinteistöomaisuuden hallinnan ohjenuorana toimii kymmenen vuoden

aikajänteelle laadittu Kiinteistöjen kehittämisohjelma 2020-2030. Kehittämisohjelman skenaariossa tavoitellaan 106.000 m² toimitilakokonaisuutta nykyisen 132.703 m² sijaan.

Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen rakennusten tekninen nykyarvo on 240 milj. euroa ja kuntoluokka 83 % (tavoite 75 %). Rakennusten huoneistopinta-ala oli vuoden 2021 lopussa 149.917 hum², josta vuokratiloja 17.214 hum². Merkittävin vuokratila on musiikin ja tanssin opetuksen tilat Musiikkikampuksella ja kulttuurialan opetuksen käyttöön vuokratut tilat Kansaan kampuksella sekä Gradia-lukion tilat.

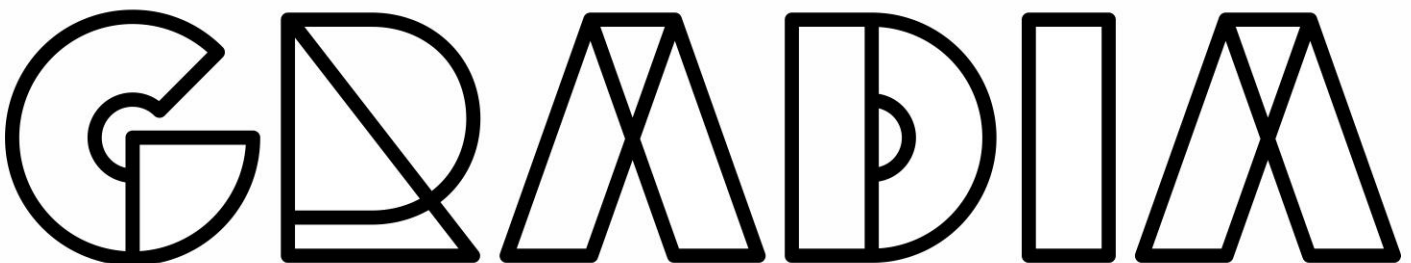
Gradia-kiinteistöt -liikelaitoksen tavoitteena on tuottaa oppilaitoksille turvalliset ja tarkoituksenmukaiset tilat kustannustehokkaasti. Gradia noudattaa Terve talo -kriteereitä ja rakennukset ovat pääosin hyväkuntoisia. Toiminnallisina tavoitteina olivat mm. toimenpidesuunnitelman laatiminen Gradian hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi, olosuhdeanalytiikan pilotointi ja tietomallien hyödyntämisen pilotointi ylläpitotoiminnoissa. Vahvana pyrkimyksenä on edelleen tilankäytön tehostaminen. Kiinteistöjen kehittämisohjelmaan kirjatujen tavoitteiden toteuttamista jatketaan vuonna 2022.

Gradia-kiinteistöt-liikelaitoksen taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat. Liikelaitos ylitti vuosikatetavoitteen 0,571 milj. eurolla. Toteutuma oli 7,524 milj. euroa, kun tavoite oli 6,953 milj. euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 0,119 milj. eurolla ja toimintakuluissa syntyi säästöä 0,416 milj. euroa talousarvioon nähden.

Liikelaitoksen toteuttamien investointien ja irtaimistohankintojen määrä oli 6,7 milj. euroa, kun talousarviossa oli varattu 7,7 milj. euroa. Irtaimistohankintojen osuus toteutuneista investoinneista oli 64.000 euroa. Merkittävimmät investoinnit olivat Lievestuoreen 3. vaihe, Harjulan asuntolan huoneet, Jämsän yläkampuksen pihatyöt sekä Priimus tilamuutoshanke. Vuoden 2021 investointimäärärahat olivat kokonaisuudessaan riittävät.

Kuntayhtymän lainakanta kasvaa vuoteen 2023 saakka 30,4 milj. euroon ja lainakannan alenemisen toteutuminen vuonna 2024 vaatii rakenteellisia toimenpiteitä (Vuonna 2022 käytetään kehittämisrahastojen varoja enintään 2,8 milj. euroa). **Gradian varallisuus on kiinni rakennuksissa ja tilojen käyttöastetta tulisi edelleen kasvattaa. Vajaakäytöllä olevat tilat on saatava taloudellisesti hyödynnettyä esimerkiksi organisaation ulkopuolelle vuokraamalla tai luopumalla tarpeettomista kohteista.**

Tarkastuslautakunta toistaa aikaisemman kannanoton siitä, että rakennustoimikunnan perustamistarve ainakin suuremmissa kohteissa voisi olla perusteltua. Opiskelijoiden työtä rakennuskohteissa voisi käyttää nykyistä enemmän. Tätä ajatusta tukee myös nyt voimassa olevan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö työssäoppimisesta. Usean vuoden aikana toteutettavien investointihankkeiden kustannusten kokonaistoteutuma tilikauden aikana valmistuneiden hankkeiden osalta on nyt ilmoitettu tilinpäätöksessä.

4.3.8 Gradia-koulutuspalvelut Oy

Gradia-koulutuspalvelut Oy on Gradian 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö, jonka tehtävä on toimia kilpailluilla koulutusmarkkinoilla. Yhtiö tuottaa koulutukset pääosin Gradialta ostetuilla resursseilla. Yhtiön liikevaihto tilikaudella 2021 oli 2,214 milj. euroa (2,092 milj. euroa v. 2020). Talousarvion liikevaihtotavoite oli 3,0 milj. euroa. Asiakastavoitteesta jäätii 56 %.

Kilpailutilanne koulutusmarkkinoilla on jatkunut haastavana ja uusia toimijoita on tullut edelleen mukaan kilpailutuksiin. Toimintavuosi oli kahtiajakoinen. Ensimmäinen vuosineljännes lähti tavoitteiden mukaisesti liikkeelle ja asiakasvolyymi kasvoi erityisesti yhteishankinnan Rekry -koulutuksissa. Toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset vaikuttivat koulutusvolyymiin laskevasti. Erityisesti työllisyyden kuntakokeilun myötä haasteeksi muodostui asiakasohjauksen ruuhkautuminen, jonka vuoksi useita koulutustoteutuksia peruuntui.

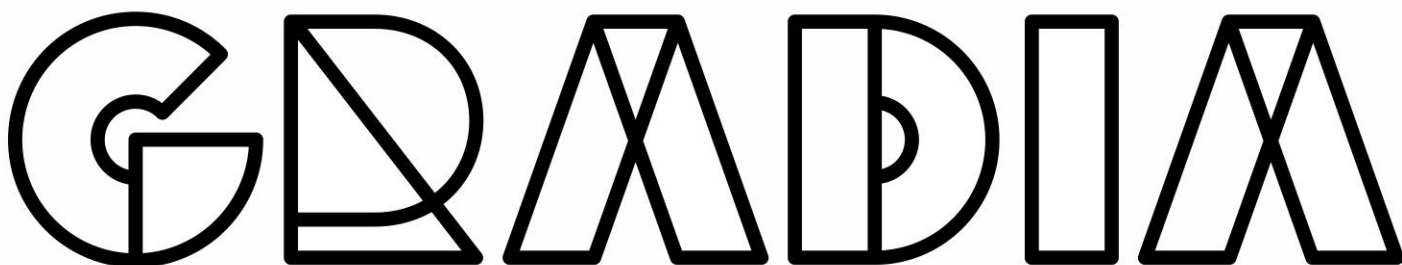
Yhtiön liiketoimintaa on vakauttanut Keski-Suomen Ely –keskuksen kanssa vuodelle 2021 aikaansaadut volyyymisestä merkittävät ammatilliset kapasiteettisopimukset sekä yhteishankintasopimukset, joilla on voitu toteuttaa ei tutkintoon johtavaa työvoimakoulutusta sekä rekrytoivia yhteishankintakoulutuksia. Sopimuskanta on voimassa tilikauden 2022 ja niihin sisältyy 2 vuoden optiomahdollisuus vuosille 2023-2024.

5. Henkilöstö

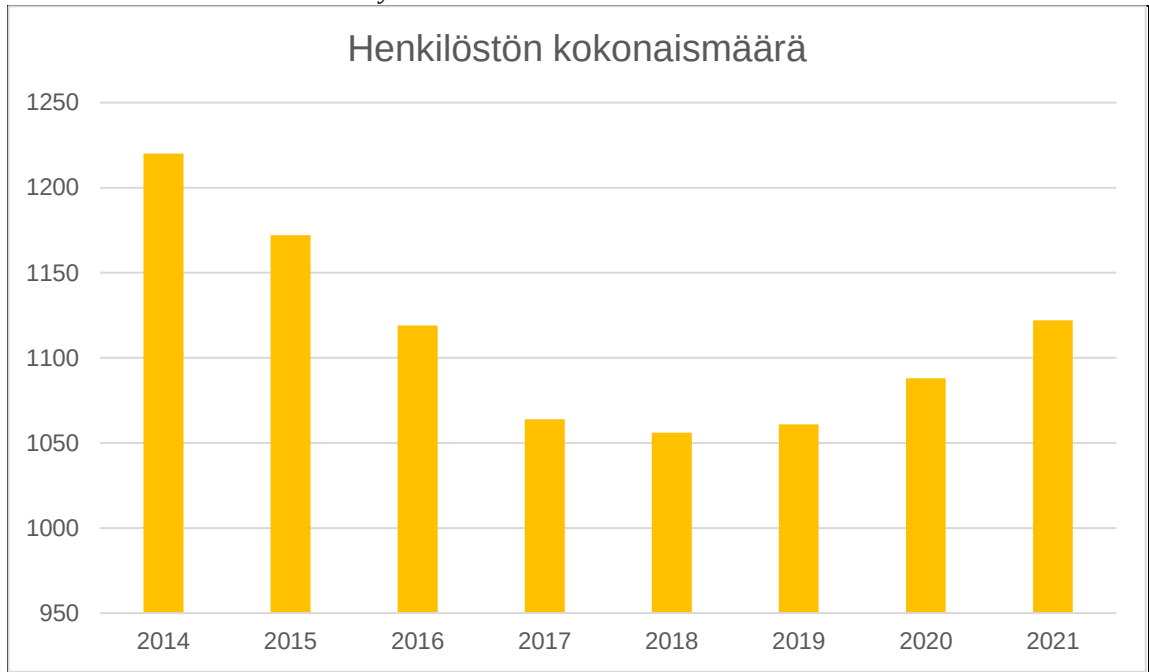
Kuntayhtymän tilinpäätökseen sisältyy laaja henkilöstöraportti. Raportti valottaa monipuolisesti kuntayhtymän henkilöstöön liittyviä asioita. Raportti antaa vuosi- ja vertailevaa tietoa mm. henkilöstön määrästä, henkilöstökustannuksista, rakenteesta, eläköitymisestä, koulutustasosta, johtamisesta, työhyvinvoinnista sekä työntekijän ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta.

Kuntayhtymän henkilöstömäärä kehityksen lievä kasvu jatkuu. Sairaspoissaolojen määrä kasvoi edellisvuodesta 10,4 % ja myös työtaturmista johtuvien poissaolojen määrä kasvoi merkittävästi (59 %) edellisvuodesta. Tapaturmia aiheuttivat pääosin liukkaat kulkuväylät ja -alustat sekä erilaiset aineet. Kehityskeskustelujen määrä kasvoi edelleen ja HR-järjestelmään kirjattujen ja rekisteröityjen keskustelujen määrä oli 663 (ed. vuonna 571). Kehityskeskustelujen käymiseen on yhtenäinen malli ja keskustelujen merkitys toiminnan kehittämisen kannalta on merkittävä.

Kuntayhtymän palveluksessa olevan henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 1122 henkilöä, (ed. vuonna 1088). Henkilöstöstä vakinaisia oli 960 ja määräaikaista 162. Työntekijää kohden kirjattuja koulutuspäiviä kertyi 3,08 päivää eli yhteensä 3 451 pv (v. 2020 3,03 päivää 3 300).

Kuvio 3. Henkilöstön määrän kehitys vuosina 2014-2021.

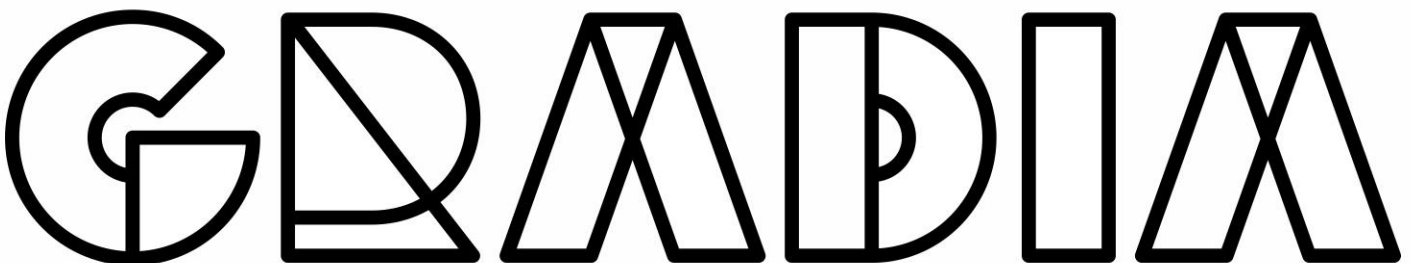

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2021 oli yhteensä 8335 päivää, mikä on 7,4 kalenteripäivää henkilöä kohti. Edellisenä vuonna määrä oli 7551 päivää (6,9 päivää/henkilö).

Erilaiset mielen häiriöt olivat jälleen yleisin sairauspoissaolon syy (30 % poissaoloista). Niiden taustalta työterveyshuolto raportoi erilaisia käyttäytymisen ja mielenterveyden häiriöitä, akuutteja stressireaktioita, univaikeuksia, väsymystä ja uupumusta. Lisäksi työterveyshuollosta on raportoitu henkilöstön koronaväsämyksestä ja opettajien osalta poikkeusolojen työjärjestelyjen kuormittavuudesta. Toiseksi eniten sairauspoissaoloja aiheuttivat tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (17 %). Sairauspoissaolojen syitä ja kohdentumista seurataan systemaattisesti työterveyshuollon ja kuntayhtymän yhteisessä ohjausryhmässä ja niiden taustoihin päästään kiinni varhaisessa vaiheessa tiiviin työterveyshuoltoyhteistyön avulla. Kuntayhtymässä henkilöstön sairauspoissaolot ovat olleet alhaisia ja sairastaminen on ollut koulutustoimialalle keskimääräisissä määrissä.

Sairauspoissaolojen palkkakustannukset kuntayhtymälle olivat viime vuonna n. 1,008 milj. euroa, mikä on hieman enemmän kuin edellisvuonna (0,985 milj. euroa). Lisäksi kustannuksia aiheutui sijaisten palkkaamisesta.

Työterveyshuollon kustannukset olivat 0,501 milj. euroa, mikä on huomattavasti enemmän kuin edellisvuonna (0,368 milj. euroa). Työterveyshuollon kustannukset nousivat 36,4 %:ia edellisestä vuodesta. Palvelutarjontaa ei kuitenkaan laajennettu kuluneena vuonna, mutta

koronatestauksen ja henkilökunnan koronarokotteen ottaminen sopimukseen aiheuttivat merkittävän osan kustannusten ylityksestä. Koronatestauksen kustannukset näkyvät erityisesti laboratoriopalveluiden kustannusten nousuna viimeisen parin vuoden aikana

Henkilöstöstä 192 henkilöä (17,1 % koko henkilöstöstä) saavuttaa henkilökohtaisen eläkeiän vuoteen 2027 mennessä. Eläköitymisten vaikutus on otettava huomioon riittävän ajoissa henkilöstösuunnittelussa.

Henkilöstökulut kasvoivat edellisvuodesta 6,4 % (3,990 milj. euroa) ja olivat yhteensä 66,749 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus koko kuntayhtymän ulkoisista toimintakuluista on 72,7 %.

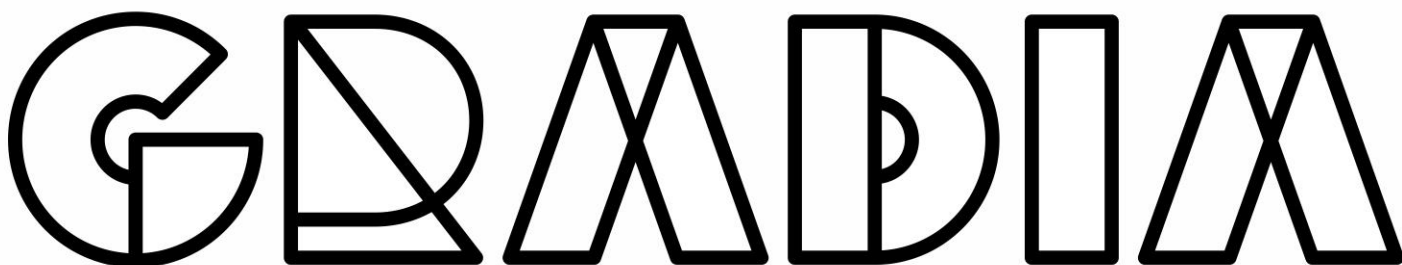
Kuntayhtymä on suuri työnantaja. Henkilöstöä siirtyy lähivuosina paljon eläkkeelle ja tämä luo paineita ja antaa mahdollisuuksia henkilöstösuunnittelulle. Työelämän vaatimukset muuttuvat nopeaan tahtiin, mikä edellyttää henkilöstön täydennyskoulutuksen korostamista toiminnassa.

6. Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Tilinpäätökseen sisältyy selonteko kuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty valtuustossa vuonna 2015. Riskienhallinta jakautuu strategiseen riskienhallintaan, missä johto kartoittaa riskejä ja toimenpiteitä niiden hallitsemiseksi sekä operatiiviseen riskienhallintaan, joka tarkoittaa esimiesten johdolla tehtävää käytännön työn riskien ja vaarojen arviointia.

Syksyllä 2021 toteutettiin vuoden 2022 talousarvion laadinnan yhteydessä perusteellinen riskienhallinnan päivitys kuntayhtymän johtoryhmän, laajennetun johtoryhmän sekä ulkopuolisen asiantuntijan kanssa. Kokonaisarvion johtopäätös oli, että riskitaso on hieman alentunut vuoden 2018 kartoituksen tilanteesta. Riskiarvion painopiste on siirtynyt organisatiouudistuksen haasteista digi- ja kyberturvallisuuteen sekä työhyvinvointiin.

Kriittisimmiksi riskeiksi arvioitiin organisaation kykyä sopeutua muuttuvaan ja vaikeasti ennakoitavaan toimintaympäristöön. Merkittäviksi riskeiksi arvioitiin lisäksi tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyvät riskit, organisaation johtamisinformaatioon liittyvät riskit, taloustilanteeseen liittyvät epävarmuustekijät sekä opiskelijoihin ja henkilöstöön kohdistuvat väkivallan uhkan riskit.

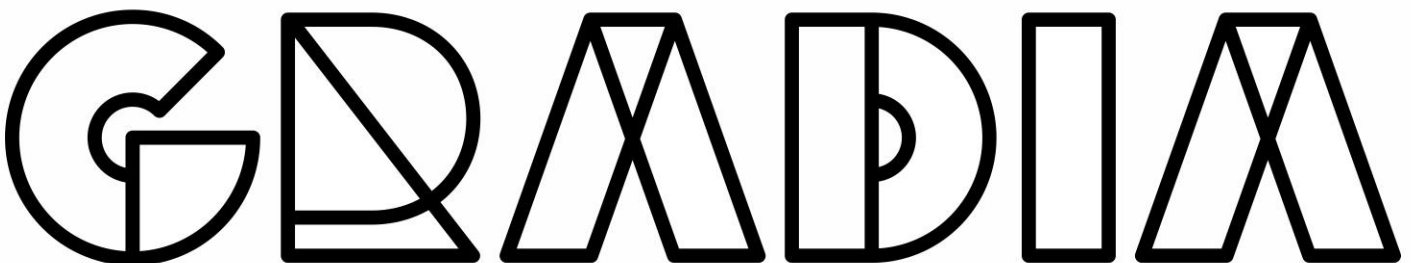
Kyky sopeutua muuttuvaan ja vaikeasti ennakoitavaan toimintaympäristön muutokseen realisoitui koronapandemiatilanteessa. Gradia onnistui nopealla aikataululla organisoimaan koulutuksen erityisjärjestelyin. Myös vuonna 2021 pandemiaolosuhteista selviytyttiin tyydyttävällä tavalla, vaikka toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset olivat merkittäviä.

Toimintaympäristön muutoksen ennakointi realisoitui alkuvuonna 2022, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Ukrainan kriisillä on vaikutuksia myös Gradian toimintaan ja koulutuksen järjestämiseen. Ukrainan tilanteen kiristymisen on näkynyt jo vuoden 2021 aikana erilaisina kyberhyökkäyksinä. Tietoturvan ja tietojärjestelmien riskienhallintaa lisättiin etätyöhön siirtäessä. Vuonna 2021 toteutettiin kyberturvallisuutta parantavia toimenpiteitä ja osallistuttiin mm. TAISTO2021 harjoitukseen. Kuntayhtymällä on tietoturvaryhmä, joka aktiivisesti seuraa ja ohjaa tietoliikenteen ja tietoturva kehittymistä.

Gradian talouteen liittyy merkittäviä haasteita. Koronan jälkitilanteen lisäksi Ukrainan kriisi tulee aiheuttamaan talouden epävarmuutta, joka vaikuttaa negatiivisesti myös Gradian rahoitukseen ja toiminnan kustannuksiin.

Sisäisellä tarkastuksella edistetään ja kontrolloidaan kuntayhtymälle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Sisäinen tarkastus on ulkoistettu ulkopuoliselle tilintarkastusyhteisölle. Vuoden 2021 tarkastuksen painopisteenä oli arvonlisäverokäsittelyn tarkastus. Tarkastukseen kuului lisäksi vuoden 2018 osto- ja kululaskujen sekä maksukorttien läpikäynnit, sillä vuoden 2018 arvonlisäverokäsittelyyn oli mahdollista tehdä oikaisuja vuoden 2021 loppuun saakka. Arvonlisäverotarkastuksessa ei havaittu merkittäviä ja järjestelmällisiä virheitä ja puutteita. Sisäinen tarkastus suosittaa toimenpiteiksi arvonlisävero-ohjeistuksen selkiyttämistä ja osaamisen edelleen kehittämistä.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradia huomioi päätöksissään, toiminnassaan sekä talouden ja hallinnon prosesseissaan korruption ja lahjonnan torjunnan. Tähän on viitattu myös Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yleisohjeessa (Kohta 8. Väärinkäytösten ehkäisy ja tunnistaminen). Lisäksi kuntayhtymä turvaa ihmisoikeuksien toteutumista toiminnassaan ja päätöksenteossään perustuslain 22 §:n mukaisesti. Kuntayhtymän hallitus hyväksyi kokouksessaan 15.4.2021 § 52 Gradian eettiset periaatteet, jossa on kootusti esitetty päätöksenteon, toiminnan ja hallinnon säännöt ja ohjeet.

7. Yhteenveto

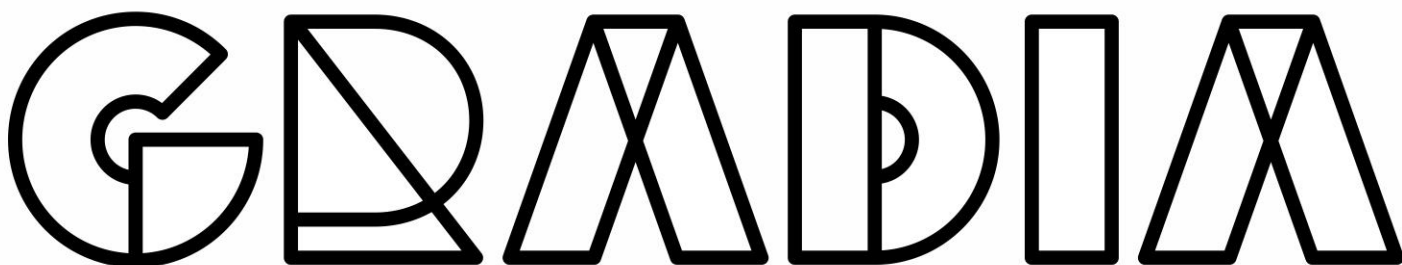
Vuosi 2021 oli kuntayhtymän taloudessa ja toiminnassa toinen peräkkäinen poikkeusvuosi. Opetusta toteutettiin koronarajoitusten vuoksi osin poikkeusjärjestelyin, mikä on vaikuttanut osalle opiskelijoista opintojen etenemiseen ja hyvinvoinnin heikkenemiseen. Koronatilanteen hoitamiseen saatiin vuonna 2020 valtion lisärahoituksia, mutta suuri osa menoista toteutui vasta vuonna 2021. Rahoituspäätösten mukaisesti suunnitellut toimenpiteet toteutettiin vuoden 2021 aikana.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kuntayhtymää on kokonaisuutena johdettu ja hoidettu huolellisesti ja tavoitteiden mukaisesti. Tilinpäätöksessä toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty riittävän täsmällisesti. Kuntayhtymän taloudellinen tilanne on vielä hyvä, mutta tilanteen jatkuminen edellyttää korjausliikkeitä. Gradian arvostus koulutuksen järjestäjänä sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla on hyvä.

Kuntayhtymämuoto koulutuksen järjestäjänä luo vakautta toimintaan. Yhteistyötä omistajakuntien kanssa on kehitetty ja sen on oltava säännöllistä myös tulevina vuosina. Koulutusreformin eteenpäin vieminen on tärkeää ja siinä keskeistä on yritysmailman integrointi koulutusmaailmaan. Tulevaisuuden työntekijöiden kouluttaminen yrityksille on tärkeintä koko toiminnassa.

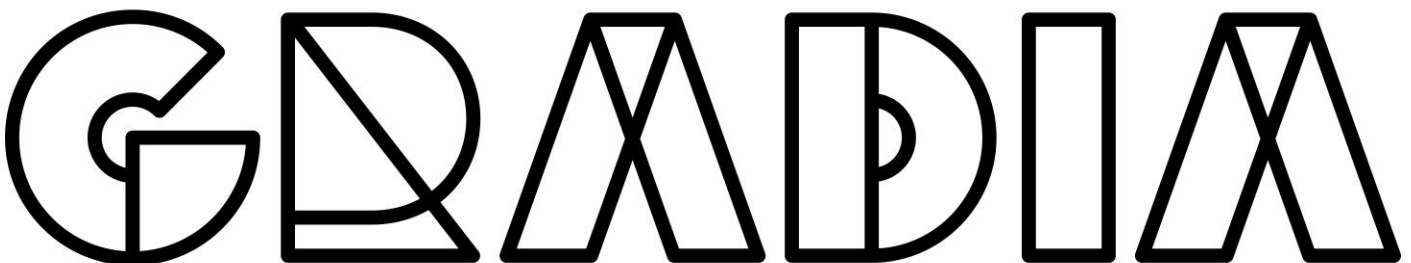
Tarkastuslautakunta esittää yhteenvetona seuraavat kuntayhtymän toimintaan ja talouteen liittyvät huomiot:

- **Aloittaneiden opiskelijoiden kokonaismäärä kasvoi 174:llä. Gradia Jyväskylän ja Jämsän positiivista kehitystä selittää ammatillisen opiskelijamäärän kasvu. Hoiva-alan osaajapulasta johtuen lisättiin aloituspaikkamäärää lähihoitajatutkintoon molemmille paikkakunnille. Tutkinnon suorittaneiden määrä aleni 80:llä edelliseen vuoteen nähden. Koronapandemiasta johtuva etäopetus vaikeutti erityisesti ravintola- ja catering-alalla työpaikalla tapahtuvia oppimismahdollisuuksia ja näyttöjen suorittamista.**
- **Hallituksen työskentely on asiallista ja hyvää sekä asioiden valmistelun taso on riittävä. Kuntayhtymää on johdettu tehokkaasti.**
- **Kuntayhtymän taloudessa helpommat vuodet ovat takanapäin ja jatkossa on sopeutettava menoja talouden vakauttamiseksi. Rahoituksen näkökulmasta koronatilanteen jatkumisella oli merkittävä vaikutus tilikauden 2021 toteumiin. Lainakantaa on saatu tilikaudella 2021 pienennettyä 21,9 milj. euroon. Vuosina 2022-2024 ilman talouden tasapainottamistoimia lainakanta tulee kasvamaan ja**

taloussuunnitelman mukaan vuosikate ei tule kattamaan investointeja. Investointitasoa on tarkasteltava myös lainojen hoidon näkökulmasta pidemmälle tulevaisuuteen. Huolena on myös rahoituksen turvaaminen oppivelvollisuuden pidentämisen aiheuttamiin lisäkustannuksiin.

- Gradian sisäisten palveluiden veloitusten tasoa pidettiin edelleen liian korkeana.
- Odotettua parempi taloudellinen tulos johtui siitä, että valtiolta saatua yleiskatteista valtionosuutta kohdennettiin lukiokoulutukseen lukion omaa yksikköhintarahoitusta laajemmin. Periaatteessa tämä oli pois ammatillisen koulutuksen rahoituksesta ja resurssoinnista.
- Lukion opiskelijoiden kokemuksen mukaan viestinnässä, tiedonkulussa ja tilojen yhteiskäytössä on käytännön ongelmia. Lukion ja kauppaoppilaitosten tilojen käyttöperiaatteita pidettiin epäselvinä. Opiskelijaterveydenhuollossa psykologipalveluissa on ollut vajausta rekrytointiongelmien vuoksi.
- Kevään 2021 aikana tehtiin ja jaettiin 141.200 annospakattua ruoka-annosta, vaikka laki ei olisi sitä velvoittanut. Tarkastuslautakunta toteaa, että Gradian on syytä olla tästä suorituksesta hyvin ylpeä!
- Tarkastuslautakunta toistaa aikaisemman kannanoton siitä, että rakennustoimikunnan perustamistarve ainakin suuremmissa kohteissa voisi olla perusteltua. Opiskelijoiden työtä rakennuskohteissa voisi käyttää nykyistä enemmän. Tätä ajatusta tukee myös nyt voimassa olevan ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö työssäoppimisesta.
- Valtakunnallisena kehityssuuntana oppilaitosten pintalevottomuus on lisääntynyt, huoli yleisestä turvallisuudesta kasvanut ja pelastusammattilaisten voimavarat pienentyneet. Oppilaitosten oma vastuu turvallisuudesta on kasvanut ja siksi varautuminen ja turvallisuusharjoittelu ovat entistäkin tärkeämpiä.
- Toimintaympäristön muutoksen ennakointi realisoitui alkuvuonna 2022, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan. Ukrainan kriisillä on vaikutuksia myös Gradian toimintaan ja koulutuksen järjestämiseen. Ukrainan tilanteen kiristyminen on näkynyt jo vuoden 2021 aikana erilaisina kyberhyökkäyksinä.
- Gradialla on käytössä Secapp-kriisiviestintäjärjestelmä, jonka piirissä on koko henkilöstö ja opiskelijat sekä yhteistyötahojen edustajia.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2021 yhtymävaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää edellä yhteenvetokohdassa esitetyistä havainnoista hallituksen selvitykset tai kommentit niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2022 syyskauden valtuuston kokouksissa.

Jyväskylässä 5. päivänä toukokuuta 2022

Pekka Kataja
puheenjohtaja

Pentti Niekka
varapuheenjohtaja

Yrjö Damskägg
jäsen

Pirjo Käpylä
jäsen

Ulla Tommola
jäsen

Marko Hytönen
jäsen

Susanna Sinisaari-Kaislo
jäsen

